

Träning – en viktig del i arbete för ökad välfärd

Av Eva Bertilsson, Carpe Momentum 2010

Vad är träning?

Träning definieras här som användande av strategier baserade på operant och respondent betingning för att påverka beteenden. Den vetenskapliga grunden i djurträning är dubbel: etologi (för kännedom om djurarten) och beteendeanalys (för kännedom om hur individens beteende förändras till följd av dess erfarenheter).

Jag använder alltså begreppet "träning" i en bred betydelse här – det handlar både om regelrätta träningspass där en person direkt interagerar med djuret och formar fram specifika beteenden, och om andra situationer där den som har hand om djuret styr miljön och där operant eller respondent lärande påverka djurets beteende.

Är det möjligt att inte träna alls?

Nej. Men träning kan vara avsiktlig eller oavsiktlig, och avsiktlig träning kan vara mer eller mindre genomtänkt och mer eller mindre vetenskapligt underbyggd.

Hur kan ett väl utarbetat träningsprogram bidra till ökad välfärd för djuren?

Regelrätta träningspass med positiv förstärkning ("klickerträning") kan ge många fördelar:

- Generellt minska rädsla och flyktbeteenden gentemot människor, vilket i sin tur kan göra att:
  - Människans närvaro blir något positivt för djuren.
  - Djuren utnyttjar områdets yta och innehåll bättre, och får tillgång till aktiviteter och berikningsåtgärder då undvikandebeteenden minskar.
  - Skötarna får bättre möjlighet att se djuren, lugnt och på nära håll, och på så sätt i god tid upptäcka förändringar i fysik och beteende. Sjukdomar, skador och andra hälsoproblem kan då upptäckas och åtgärdas snabbare.
  - Negativa effekter av fångst, sövning m.m. kan minskas, och djuret kan snabbare komma tillbaka till sitt normala beteende efter en obehaglig upplevelse.
- Generellt förbättra relationen mellan skötare och djur, vilket i sin tur kan göra att:
  - Djuren uppskattar skötarens närvaro, så att denna i sig själv blir en berikande faktor
  - Skötaren bättre lär känna varje djurindivid och på så sätt bättre kan möta varje individs behov.
- Generellt bidra till att ge djuret kognitiva utmaningar och kontroll över sin situation.
  - Observera dock att detta inte ersätter annan artspecifik berikning utan ska ses som ett komplement!
- Specifikt användas till att lära djuren olika beteenden, vilket i sin tur kan göra att:
  - Vardaglig skötsel, som t ex förflyttningar, kan bli mindre stressande och genomföras på ett sätt där djuret har mer kontroll över händelseförloppet.
  - Fångst, sövning och andra påträngande strategier kan användas mindre ofta - stället kan frivilliga, tränade beteenden användas vid vägning, medicinsk vård, mm.

- Medicinering kan enkelt ges till avsedd individ.
- Regelbundna hälsokontroller enkelt kan göras.
- Vid framtida händelser (exempelvis en skada som behöver behandlas, eller en flytt till ett hägn där andra beteenden behöver tränas) är djuret väl förberett för att snabbt lära sig nya beteenden som kan användas för att hantera den nya situationen.

Utanför de regelrätta träningspassen kan strategier baserade på operant och/eller respondent lärande bidra till att undvika oavsiktlig inlärning av oönskade emotionella och beteendemässiga responser, och istället skapa situationer där djuren utvecklar mer önskvärda beteenden. Enkelt uttryckt kan man jobba dels att förändra de situationer som föregår ett beteende, och dels med de konsekvenser som olika beteenden leder till.

- Exempel på oavsiktligt lärande som kan undvikas eller minimeras är:
  - Rädsla och flyktbeteenden vid skötsel
  - Aggressiva beteenden vid skötsel
  - Överdrivna reaktioner vid skötselrelaterade händelser. (Om djuret reagerar på många sådana händelser på en dag kommer det att ägna mindre tid åt andra, mer naturliga beteenden. Dessutom, om reaktionen är negativ och djuret flyr/gömmer sig så är det troligt att ständiga upprepningar är negativt för djurets välfärd)
- Andra exempel på situationer där "tränar-kunskap" kan komma till användning är:
  - För att minimera den negativa effekten av obehagliga upplevelser som t ex sövning/fångst.
  - För att få djuren att hålla sig på "lagom" avstånd när man är inne i hägnet, utan att behöva använda skrämstrategyer.
  - För att vid behov minska aggression mellan djurindivider, exempelvis vid fodring.
  - För att öka utnyttjandet av olika berikningsåtgärder och för att optimera åtgärdernas berikningsvärde.

Finns det några nackdelar med träning?

- Om frågan är om ogenomtänkt träning med oklara mål och undermåligt genomförande kan leda till oönskade konsekvenser, så är svaret ja. Notera dock att detta även gäller för den oavsiktliga träning som äger rum vid interaktioner där personen inte har för avsikt att "träna".
- Om frågan är om det kan vara någon fördel med att *inte* ha ett genomtänkt träningsprogram, eller att *inte* integrera träning och "träningstänk" i djurskötseln, så måste svaret bli nej. Att ha kunskap om hur individer lär sig av sina erfarenheter, och hur man kan använda detta på ett strategiskt sätt i djurhållningen, är alltid en fördel.

Referenser

Bloomsmith, M. (2009) Measuring zoo animal welfare. *Journal of Applied Animal Welfare Science* 12:273-275. DOI:10.1080/10888700902956193

Brando, S. (2010) Advances in husbandry training in marine mammal care programs. *International Journal of Comparative Psychology*. 23, 777-791.

Desmond, T. J.& Laule, T. (xxxx) *The Use of Positive Reinforcement Training in the Management of Species for Reproduction*. Active Environments Inc, Lompoc CA. www.activeenvironments.org

Friedman, S. (2010) *What's wrong with this picture? Effectiveness is not enough*. Association of Pet Dog Trainers Journal March/April 2010 www.behaviorworks.org

Hosey, G. (2008) A preliminary model of human-animal relationships in the zoo. *Applied Animal Behaviour Science* 109:105-127.

Hosey, G.; Melfi, V.; Pankhurst, S. (xxxx) Zoo animals: Behaviour, Management, Welfare. . Xxxx:xxxx.

Maple, T. (2007) Toward a science of welfare for animals in the zo. I *Journal of Applied Welfare Science* 10(1):63-70.

Ramirez, K. (2009) Behavioral Management Through Positive Reinforcement. Chicago: Shedd Aquarium

Shepherdson, D.; Mellen, J. & Hutchins, M. eds (1999) *Second Nature: Environmental Enrichment for Captive Animals*. Washington, DC: Smithsonian Institution Press.

Tauro, L. R. & Bashaw, M. J. (2007) Maximizing the effects of environmental enrichment – suggestions from the experimental analysis of behavior. I *Applied Animal Behavior Science* 102: 189-204.

